

**društveni, privredni, (geo)politički i prostorni
zamašnjak razvoja socijalističkog grada**
social, economic, (geo)political, and spatial flywheel
of the development of the socialist city

EXHIBITION ZAGREB FAIR 1956 – 1961

Zagrebački velesajam _ Zagreb Fair
Paviljon 7a _ Pavilion 7a
17. – 20. listopada 2024. _ October 17 – 20, 2024

**IZLOŽBA
ZAGREBAČKI
VELESAJAM 1956. – 1961.**

HR-DAZG-1172. Katalozi. JZV 1959.,9 _
Catalogues IAZF, 1959

Zagrebački velesajam na desnoj obali Save vjerojatno je jedan od ključnih urbanističko-infrastrukturnih projekata oblikovanja i usmjeravanja rasta grada. Osim toga, kroz svoj dugogodišnji rast i razvoj pokazao se zamašnjakom ekonomskog razvoja, ogledalom ideološko-političkih transformacija te poligonom društvene emancipacije i modernizacije.

Pod imenom Zagrebački zbor osnovan je davne 1909. godine te je jedan od osnivača Unije međunarodnih sajmova 1925. Pozicioniran na križanju zapada i istoka Europe te Balkana, dobro prometno povezan, ubrzo stječe veliki međunarodni ugled te postaje ključna točka trgovanja i razmjene prvo na području Europe, a nakon Drugog svjetskog rata i svijeta. Prvi poslijeratni Jesenski međunarodni velesajam održan je već 1947. godine kao prvi sajam održan u bilo kojoj zemlji socijalističkog bloka.

Odluka da se 1955. godine krene u izgradnju novog sajamskog prostora na desnoj obali Save rezultirala je gradnjom jednog od najvećih sajmišta u poslijeratnoj Europi te omogućila stvaranje infrastrukturnih preduvjeta potrebnih za razvoj Novog Zagreba. U periodu od 1956. do 1990. podignuto je preko 50 što paviljonskih što pomoćnih zgrada koje su iz godine u godinu ugošćavale trgovce, tvrtke i posjetitelje iz cijeloga svijeta. Tijekom pedesetih Zagreb je jedno od rijetkih mjesta na kojemu neposredno trguju zemlje Istočnog i Zapadnog bloka, da bi šezdesetih Velesajam bio trgovinsko i diplomatsko ogledalo politike nesvrstanosti s najvećim brojem zemalja trećeg puta koje izlažu svoje proizvode. Paralelno, posjetitelji osim općih izložbi uzoraka, pohode izložbe suvremenog odijevanja, dizajna i načina oblikovanja životnog prostora, izložbe knjiga i tehnike, edukativne formate povezane s emancipacijom žena, razvojem turističkih navika i kulturne događaje. Izvan sajamskih termina neki od paviljona služe kao setovi za impozantne filmske setove, drugi za kulturne i sportske priredbe.

Pogled na Aleju nacija, 1956. _ Avenue of Nations view, 1956, HDA, AGEFOTO

Ova izložba dio je višegodišnjeg projekta istraživanja Velesajma kojim se želi obuhvatiti njegov značaj i uloge koje je odigrao kako na razini grada Zagreba, tako i socijalističke Jugoslavije te sagledati njegovu poziciju danas. Njome se obuhvaća razdoblje od njegove inauguracije na desnoj obali Save do 1961. godine i prateći građevinski boom, hladnoratovsku poziciju i formaliziranje Pokreta nesvrstanih. Izložba daje smjernice za proučavanje društvenog, privrednog, (geo)političkog i prostornog doprinosa Zagrebačkog velesajma razvoju jednog socijalističkog grada, a time i (socijalističkog) svijeta.

Podijeljena je u tri segmenta kojima se prate različiti aspekti ovog perioda:

- Urbana geneza
- Kulturni i privredno-društveni aspekti 1956. – 1961.
- Zagrebački velesajam kao (geo)politički laboratorij

Zagrebački velesajam analizira se kao *locus* snažnog odraza globalnih dinamika koje su se na njemu ogledale u vrijeme zaoštavanja politika Hladnog rata, rezultata podjele svijeta nakon Drugog svjetskog rata na dva ideološka pola, koja kao da se na njemu povezuju kroz sveprisutni konzumerizam i nadmetanje u tehnološkom napretku.

Lana Lovrenčić i Sonja Leboš

Zagreb Fair on the right bank of the Sava River is probably one of the key urban and infrastructural projects shaping and directing the growth of the city. Through the many years of its expansion and development, Zagreb Fair has also proven to be a catalyst of economic development, a reflection of ideological and political transformations and a platform for social emancipation and modernization.

Founded in 1909 under the name Zagreb Trade Exhibition, Zagreb Fair was one of the founders of the Union of International Fairs established in 1925. Positioned at the crossroads of Western and Eastern Europe and the Balkans, well-connected by transport, it quickly gained significant international renown and became a key trading and exchange point first in Europe, and, after World War II, in the world. The first post-war Zagreb International Autumn Fair took place in 1947, being the first trade fair held in any country of the Socialist Bloc.

The decision to begin construction of a new fair ground on the right bank of the Sava River in 1955 resulted in the creation of one of the largest exhibition centers in post-war Europe, facilitating infrastructural prerequisites necessary for the development of New Zagreb. From 1956 to 1990, more than 50 pavilions and auxiliary buildings were erected, which were hosting traders, companies and visitors from around the globe every year. During the 1950s, Zagreb was one of the few places where countries of the Eastern and Western Blocs traded directly, and by the 1960s, Zagreb Fair had become a commercial and diplomatic mirror of non-alignment policy, showcasing products from the largest number of Third World countries. Concurrently, visitors not only attended general sample exhibitions but also visited exhibitions of contemporary clothing, design and ways of shaping living spaces, as well as book and technology exhibitions, educational formats related to women's emancipation, the development of tourist habits and cultural events. In the off-fair period, some pavilions served as sets for impressive film productions, while others hosted cultural and sports events.

Porodica i domaćinstvo, 1957. _ Family and Household, 1957

This exhibition is part of a multi-year project researching Zagreb Fair's significance and roles it played both in the city of Zagreb and socialist Yugoslavia, as well as examining its position today. It covers the period from its inauguration on the right bank of the Sava River until 1961, alongside the accompanying construction boom, Cold War positioning and the formalization of the Non-Aligned Movement. The exhibition provides guidance for studying the social, economic, (geo)political and spatial contributions of Zagreb Fair to the development of a socialist city, and consequently the (socialist) world.

It is divided into three segments that follow different aspects of this period:

- Urban Genesis
- Cultural and Economic-Social Aspects 1956 – 1961
- Zagreb Fair as a (Geo)Political Laboratory

Zagreb Fair is analyzed as a *locus* strongly reflecting global dynamics mirrored in it during the intensification of Cold War policies and the results of the post-World War II division of the globe into two ideological poles, which seem to converge through pervasive consumerism and competition in technological advancement.

Lana Lovrenčić i Sonja Leboš

impresum

autorice izložbe i tekstova _ authors of the exhibition and texts

Sonja Leboš (Udruga za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja, UIII _ Association for Interdisciplinary and Intercultural Research, AIIR),

Lana Lovrenčić (Institut za povijest umjetnosti _ Institute of Art History, IPU)

video priloge odabrala _ video contributions selected by

Sonja Leboš

maketa Zagrebačkog velesajma _ model of the Zagreb Fair:

Marko Ambroš (Deminutiv studio)

dizajn i oblikovanje panela _ catalog and panels design:

Jana Dabac (Diapozitiva)

lektura _ proofreading:

Dunja Aleraj Lončarić

prijevod _ translation:

Vesnica Loina Dobrilović

tisak panela _ panel print:

Zagrebački velesajam d.o.o.

fotografije _ photographs:

Arhiv Jugoslavije _ Archive of Yugoslavia (Beograd),

Arhiv Zagrebačkog velesajma _ Zagreb Fair Archive,

Arhiv UIII _ Archive AIIR,

Hrvatski državni arhiv _ Croatian State Archive (Zagreb)

grafički prilozi _ graphic:

Državni arhiv u Zagrebu _ State Archive in Zagreb

video prilozi _ video contributions:

HDA – Kinoteka _ HDA – Cinematheque

produkcija _ production:

UIII _ AIIR,

Zagrebački velesajam _ Zagreb Fair

izložba je organizirana u okviru projekata Udruge za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja

"Geometrije (od)rasta" i "Prostori Novog Zagreba 1: Zagrebački velesajam"

te projekta Instituta za povijest umjetnosti "Fenomeni hrvatskoga umjetničkog moderniteta – FEMU".

Prvi puta je prikazana u Galeriji Modolor, CeKaTe, 21. svibnja – 6. lipnja 2024.

The exhibition was organized within the framework of the projects of the Association for Interdisciplinary

and Intercultural Research "Geometry of (De)Growth" and "Spaces of New Zagreb 1: Zagreb Fair"

and the project of the Institute of Art History "Phenomena of Croatian Artistic Modernity – FEMU".

It was first presented in the Modolor Gallery, CeKaTe, May 21 - June 6, 2024.

podrška _ support:

Grad Zagreb – Gradski ured za kulturu i civilno društvo

City of Zagreb – City Office for Culture and Civil Society,

Ministarstvo kulture i medija RH _ Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia,

Europska unija – NextGenerationEU iz sredstava osiguranih

u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

European Union – NextGenerationEU from funds provided

in the National Recovery and Resilience Plan 2021 – 2026,

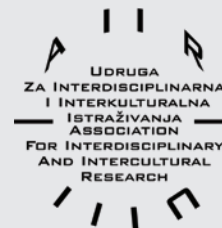
Zagrebački velesajam _ Zagreb Fair

Rad Udruge za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja institucionalno podržava Zaklada Kultura nova.

The work of the Association for Interdisciplinary and Intercultural Research is institutionally supported

by the Kultura nova Foundation.

Zagrebački Velesajam

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

GRAD
ZAGREB

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Zaklada
Kultura nova